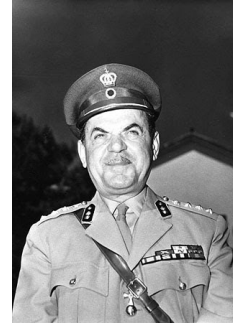
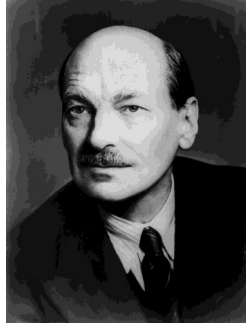
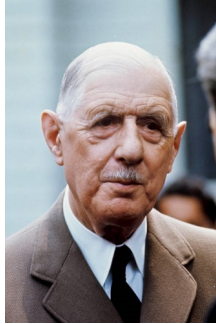


MO9: Západní společnosti po druhé světové válce

- Od poválečného konsenzu k neoliberální revoluci
- Revoluční rok 1968 a jeho odkaz
- Evropská integrace
- Demokratizace jižní Evropy

1) OSOBNOSTI. Poznejte následující osobnosti a zařaďte je do kontextu dějin.

Konrad Adenauer, Alžběta II., Clement Attlee, Juan Carlos, Francisco Franco, Charles de Gaulle, Lyndon B. Johnson, Jean Monnet, Georgios Papadopoulos, Ronald Reagan, António Salazar, Robert Schuman, Margaret Thatcher, Harry S. Truman



2) POJMY

ETA, Evropské hospodářské společenství (EHS), Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM), Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO), Commonwealth, Fair Deal, gastarbeiter, Great Society, hippies, Labouristická strana (VB), karafiátová revoluce, keynesiánství, Konzervativní strana (VB), konzumerismus, Křesťanskodemokratická unie (CDU), kontrakultura, kulturní liberalismus, neoliberalismus, neokonzervativismus, New Deal, nová levice, poválečný konsenzus, pozitivní diskriminace, ropný šok, Římské smlouvy, smíšená ekonomika, sociální stát/welfare state, Woodstock, Zpráva lorda Beveridge

3) TEXTY. Přečtěte si následující texty a odpovězte na otázky.

TEXT 1: Chvilé sociální demokracie

Ve vrcholné době moderního evropského státu sociálního blahobytu, kdy administrativní aparáty stále ještě uplatňovaly své rozsáhlé pravomoci a nic zatím neotřásl jejich důvěryhodností, se podařilo docílit pozoruhodné všeobecné shody. Celkově převládalo přesvědčení, že stát si vždycky povede lépe než neregulovaný trh, a to nejen při výkonu spravedlnosti a zajišťování bezpečnosti země nebo při distribuci zboží a služeb, ale také při tvorbě a realizaci strategií zaručujících sociální soulad, potřebnou úroveň veřejné morálky a životaschopnost národní kultury. Představu, že by bylo možná lepší ponechat péči o tyto oblasti osvícenému sobectví a svobodnému trhu a myšlenek, považovala většina příslušníků rozhodujících politických a akademických elit za kuriózní pozůstatek předkeynesiánských dob. V lepším případě za projev neschopnosti poučit se z lekce, kterou Evropě udělila velká hospodářská krize, v horším případě pak za otevírání dveří konfliktu a skrytou kalkulaci s nejnižšími lidskými pudy.

Tony JUDT. *Poválečná Evropa. Její historie od roku 1945*. Prostor 2021.

- *Jaký převládal společenský a politický názor na ekonomiku a volný trh po druhé světové válce?*
- *Jaký ekonom podobné názory rozvíjel už před druhou světovou válkou a na jehož idejích byl postaven také americký New Deal?*
- *Kdy a za jakých okolností se tento tzv. poválečný konsenzus částečně zhroutil?*

TEXT 2: Neokonzervativní revoluce

V 80. letech začal stát vycházet z módy. Liberální ekonomové a jejich spojenci byli přesvědčeni, že sociální stát je nesmírně drahá záležitost, že daně jsou příliš vysoké a že podnikání trpí neustálými státními kontrolami těch, kdo jsou úspěšní, a státními podporami těch neúspěšných. Takové řeči však měly malý význam. Státní výdaje i nadále vzrůstaly. (...) Jediný větší obor, kde se v Británii státní výdaje snížily, bylo bydlení (protože se vláda zbavila „obecních domů“ odprodejem za zlomek jejich skutečné hodnoty). (...) Zvlášť rozhodně se proti státním zásahům do ekonomiky postavila vláda Margaret Thatcherové ve Velké Británii. (...) Nejvíce byl stát držen na uzdě v průběhu privatizace. Tento výraz pravděpodobně vymyslel manažerský guru Peter Drucker—ještě v roce 1979 bychom jej v manifestu britské konzervativní strany nenalezli, ale v polovině 80. let už byl klíčovým pojmem vládního směřování. V podstatě šlo o rozprodej znárodněných podniků. (...) V kontinentální západní Evropě privatizace takových rozměrů nedosáhla a peníze byly využity k odlišným účelům. (...) V některých zemích, jmenovitě SRN, jednoznačná úspěšnost znárodněných společností zcela zpochybnila privatizační záměry.

Richard VINEN. *Evropa 20. století*.

- *Jakým pojmem se nazývá v úryvku popsáný přístup k ekonomice (a státu)? Co jsou hlavní principy této doktríny?*
- *V jaké evropské zemi došlo k nejradikálnější „demontáži“ státu a v jakých demokratických státech se silný stát naopak udržel?*
- *Jako negativní důsledky tyto ekonomicky reformy přinesly?*

TEXT 3: Vojenská junta v Řecku

Triumvirát spikleneckých důstojníků - plukovník Jorgos Papadopoulos, brigádní generál Stylianos Pattakos a plukovník Nikolaos Makarezos - svrhl v noci z 20. na 21. dubna 1967 demokratickou vládu a nastolil polofašistickou "plukovníckou juntou" (v bývalém východním bloku označování pohrdlivě jako "černí plukovníci"). A to téměř bez výstřelu, s pouhými 3000 stoupenci a 150 tanky, během tří hodin. Obsadili klíčové orgány, zajali politické činitele a vyhlásili výjimečný stav. Zneužili přitom vojenský operační plán připravený v součinnosti s NATO pro případ komunistického převratu.

Král Konstantin II. ve snaze udržet si vliv přistoupil ke spolupráci s juntou. Ta ovšem jen využila jeho podpory k legalizaci režimu. Když se král v prosinci 1967 pokusil juntou svrhnout, byl donucen uprchnout. Junta rozpustila parlament, zrušila politické strany a začala se zbavovat svých odpůrců. Ty zavírala do internačních táborů a deportovala ze země.

Většina států juntou odsoudila. Evropské hospodářské společenství zmrazilo asociační dohodu s Řeckem. USA a spojenci v NATO byli zdrženliví, nebo juntou podporovali, aby udrželi na uzdě místní a moskevské komunisty. Za tuto politiku se omluvil americký prezident Bill Clinton při své návštěvě Řecka před osmi lety: "Spojené státy dovolily, aby jejich zájmy týkající se vedení studené války převážily nad zájmem—píše bych měl říci závazkem—podpory demokracie, přestože to byl vlastně důvod, proč jsme studenou válku vedli."

V prosinci 1973 vyvrcholily rozpory uvnitř junty převratem velitele vojenské policie generála Dimitriose Ioannidise. Papadopoulos ve funkci prezidenta (kterým se stal po vyhlášení republiky v červnu 1973) nahradil generál Faidon Gizikis. Místo úlevy ale zavládl ještě větší teror. Teprve neúspěšný pokus o připojení Kypru ukázal, že režim je v troskách a ztratil podporu armády i zahraničí. Junta předala moc civilní vládě 23. července 1974. Z pařížského exilu se vrátil uznávaný politik Konstantin Karamanlis (strýc současného premiéra). Nad Papadopulosem a Pattakosem soud vynesl rozsudek smrti, poté změněný na doživotí.

Dostupné z: https://www.denik.cz/ze_sveta/recko20070419.html#:~:text=na%2021.,%C4%8Dinitele%20a%20vyhl%C3%A1sili%20v%C3%BDjime%C4%8Dn%C3%BD%20stav.

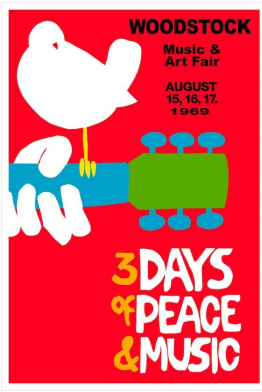
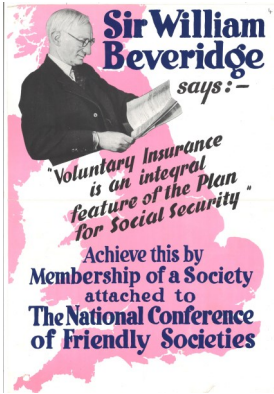
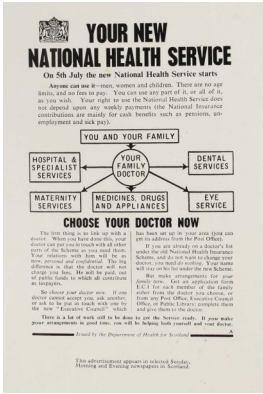
- *Zasad'te popisované události do kontextu světových dějin a dějin jižní Evropy.*

TEXT 4: Pařížská smlouva podepsaná 18. 4. 1951

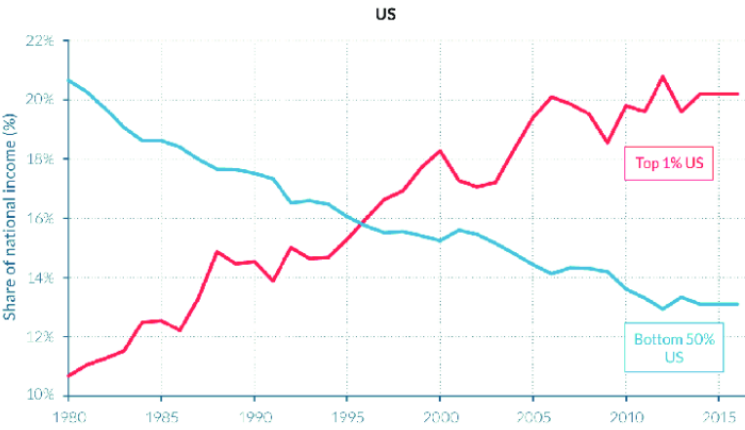
Dychtívi pomoci zvýšit životní úroveň a posílit mír rozšiřováním své základní výroby, odhodláni nahradit staleté soupeření sjednocením svých základních zájmů, vybudovat zřízením hospodářského společenství základy širšího a hlubšího společenství mezi národy, jež dlouho dělily krvavé konflikty, a položit základy institucí způsobilých řídit jejich osud, napříště společný, rozhodli se vytvořit (...)

- *K jakému procesu se vztahuje výchozí text?*
- *Které osobnosti se významně podíleli na tomto procesu ve svých začátcích a co bylo jejich cílem?*

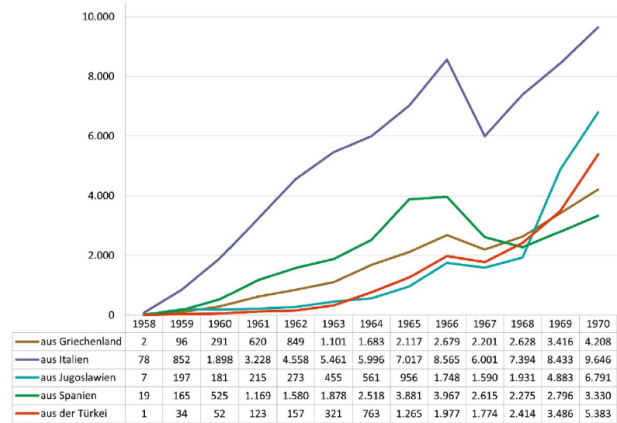
4) UDÁLOSTI. Prostudujte, zasad'te do historického kontextu, interpretujte.



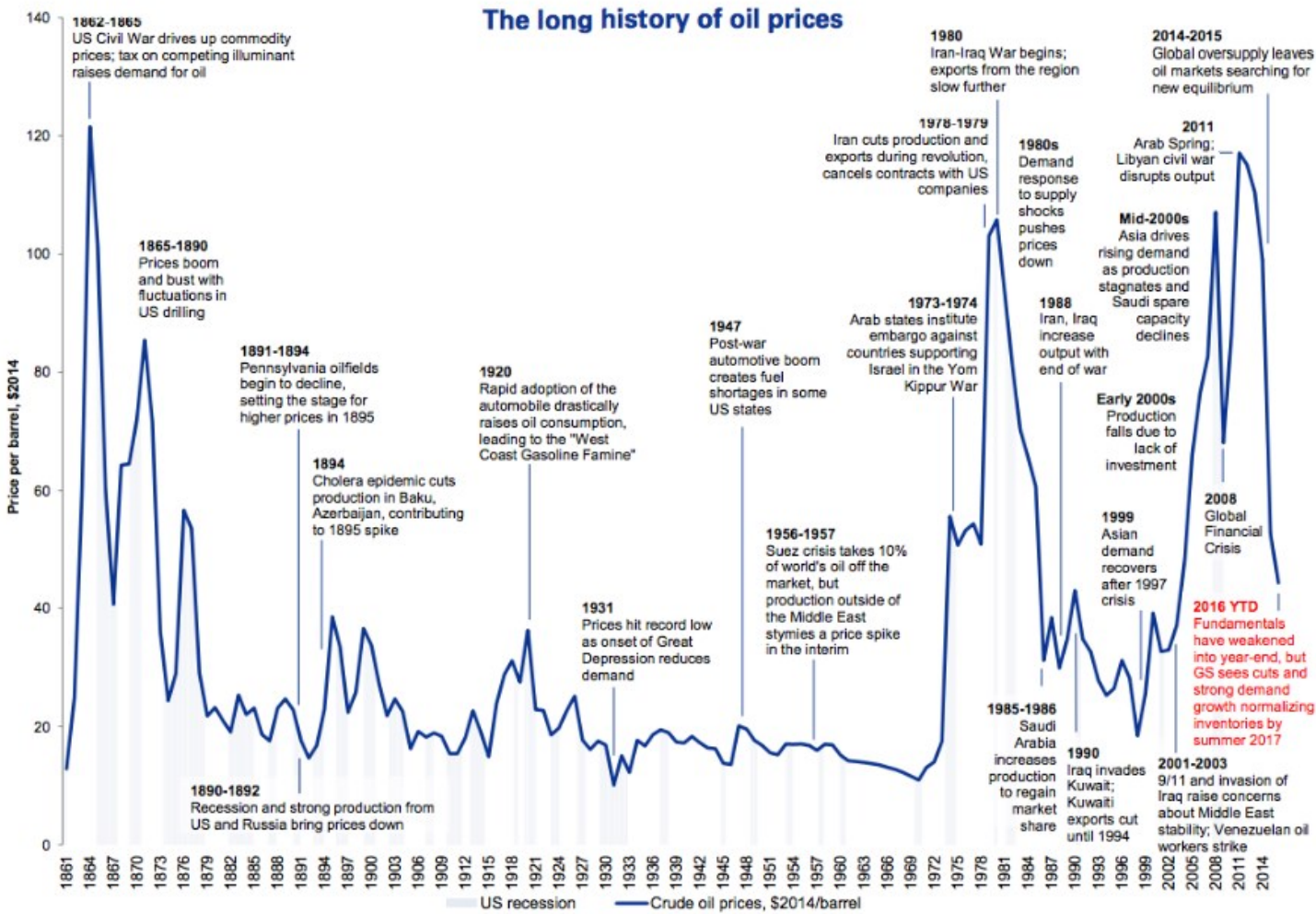
5) GRAFY. Prostudujte, zasad'te do historického kontextu, interpretujte.



Income inequality in the USA (1980-2016) (WID.world, 2017, see <http://wir2018.wid.world/methodology.html> for data series and notes)



Einwohnerzahlen Mannheims nach ausgewählten Staatsangehörigkeiten 1958-1970, Stand jeweils im September.



An earlier version of this chart appeared on pg. 16 of Top of Mind Issue #52: OPEC and Oil Opportunities.

Note: 2016 price shown is YTD average as of Dec. 19, 2016.

Source for data: BP, NBER/Federal Reserve Bank of St. Louis, Haver Analytics.

Source for annotations: ©James Hamilton, "Historical Oil Shocks," University of California, San Diego, February 2011; various news sources; Goldman Sachs Global Investment Research.